Верховний Суд
Касаційний адміністративний суд

Блажівська Наталія Євгенівна

Суддя Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду

Особливості екологічного податку

- екологічний податок - загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року (підпункт 14.1.57 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України)

Платники податку

(стаття 240 Податкового кодексу України)

Є платниками (пункт 240.1)

- суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються:
  - викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;
  - скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;
  - розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання);
  - утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені);
  - тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.

Не є платниками (пункти 240.3-240.5, 240.7)

- податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) суб'єкти діяльності у сфері використання ядерної енергії, які:
  - до останнього календарного дня (включно) звітного кварталу, у якому придбано джерело іонізуючого випромінювання, уклали договір щодо повернення відпрацьованого закритого джерела іонізуючого випромінювання за межі України до підприємства - виробника такого джерела;
  - здійснюють поводження з радіоактивними відходами, що утворилися внаслідок Чорнобильської катастрофи, в частині діяльності, пов'язаної з такими відходами.
- податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк, державні спеціалізовані підприємства з поводження з радіоактивними відходами, основною діяльністю яких є зберігання, переробка та захоронення тих радіоактивних відходів, що знаходяться у власності держави, а також дезактивація радіаційно-забруднених об'єктів.
- податку за розміщення відходів суб'єкти господарювання, які розміщують на власних територіях (об'єктах) виключно відходи як вторинну сировину.
- податку за викиди двоокису вуглецю суб'єкти, зазначені у пункті 240.1 цієї статті, якими здійснюються такі викиди в обсязі не більше 500 тонн за рік Кодексом (з 01.01.2019).
- ✓ *У разі якщо річний обсяг викидів двоокису вуглецю перевищує 500 тонн за рік, суб'єкти зобов'язані зареєструватися платниками податку у податковому (звітному) періоді, в якому відбулося таке перевищення. Такі платники зобов'язані скласти та подати податкову звітність, нарахувати та сплатити податок за податковий (звітний) період, у якому відбулося таке перевищення, у порядку, передбаченому цим Кодексом (з 01.01.2019).*

Об'єкт та база оподаткування

(стаття 242 Податкового кодексу України)

обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами	обсяги та види забруднюючих речовин, які скидаються безпосередньо у водні об'єкти	обсяги та види (класи) розміщених відходів, крім обсягів та видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання	обсяги та категорія радіоактивних відходів, що утворюються внаслідок діяльності суб'єктів господарювання та/або тимчасово зберігаються їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк	обсяги електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій).

Стаття 243. Ставки податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення

- •залежно від найменування забруднюючої речовини - ставки податку за викиди в атмосферне повітря окремих забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення (п. 243.1)
- •залежно від класу небезпечності - ставки податку за викиди в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення забруднюючих речовин (сполук), які не увійшли до пункту 243.1 цієї статті та на які встановлено клас небезпечності (п. 243.2)
- залежно від орієнтовно безпечого рівню впливу речовин (сполук), міліграмів на 1 куб. метр - для забруднюючих речовин (сполук), які не увійшли до пункту 243.1 цієї статті та на які не встановлено клас небезпечності (крім двоокису вуглецю), ставки податку застосовуються залежно від установлених орієнтовно безпечних рівнів впливу таких речовин (сполук) в атмосферному повітрі населених пунктів (п. 243.3)

Ставки податку встановлено в грн. за 1 тонну

Ставка податку за викиди двоокису вуглецю становить 0,41 гривні за 1 тонну.
Для забруднюючих речовин (сполук), на які не встановлено клас небезпечності та орієнтовнобезпечний рівень впливу (крім двоокису вуглецю), ставки податку встановлюються як за викиди забруднюючих речовин I класу небезпечності згідно з пунктом 243.2 цієї статті.

Стаття 245. Ставки податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти

- Залежно від найменування забруднюючої речовини - ставки податку за скиди окремих забруднюючих речовин у водні об'єкти (п.245.1)
- залежно від гранично допустимої концентрації забруднюючих речовин або орієнтовно безпечний рівень впливу, міліграмів на 1 літр - ставки податку за скиди у водні об'єкти забруднюючих речовин, які не увійшли до пункту 245.1 цієї статті та на які встановлено гранично допустиму концентрацію або орієнтовно безпечний рівень впливу (п.245.1)

Ставки податку встановлено в грн. за 1 тонну

За скиди забруднюючих речовин, на які не встановлено гранично допустиму концентрацію або орієнтовнобезпечний рівень впливу, застосовуються ставки податку за найменшою величиною гранично допустимої концентрації, наведеної у пункті 245.2 цієї статті.

За скиди забруднюючих речовин у ставки та озера ставки податку, зазначені у пунктах 245.1 і 245.2 цієї статті, збільшуються у 1,5 раза.

Стаття 246. Ставки податку за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах

Ставки податку за розміщення окремих видів надзвичайно небезпечних відходів (п. 246.1): обладнання та приладів, що містять ртуть, елементи з іонізуючим випромінюванням, - 865,47 гривні за одиницю (п.246.1.1); люмінесцентних ламп - 15,06 гривні за одиницю (п.246.1.2).	Ставки податку за розміщення відходів, які встановлюються залежно від класу небезпеки та рівня небезпечності відходів (п.246.2) (в грн. за тонну)	За розміщення відходів, на які не встановлено клас небезпеки, застосовується ставка податку, встановлена за розміщення відходів I класу небезпеки (п.246.3). За розміщення відходів на звалищах, які не забезпечують повного виключення забруднення атмосферного повітря або водних об'єктів, ставки податку, зазначені у пунктах 246.1 - 246.3 цієї статті, збільшуються у 3 рази (п.246.4).	Коефіцієнт до ставок податку, який встановлюється залежно від місця (зони) розміщення відходів у навколишньому природному середовищі (п.246.5): В межах населеного пункту або на відстані менш як 3 км від таких меж – 3 На відстані від 3 км і більше від меж населеного пункту – 1

Стаття 247. Ставки податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені)

Ставка податку за утворення радіоактивних відходів виробниками електричної енергії - експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій), включаючи вже накопичені, становить 0,0127 гривні у розрахунку на 1 кВт-год виробленої електричної енергії (п.247.1).

Коригуючий коефіцієнт, який встановлюється для експлуатуючих організацій ядерних установок (атомних електростанцій) залежно від активності радіоактивних відходів (п. 247.2):

Високоактивні - 50

Середньоактивні та низькоактивні - 20

Стаття 248. Ставки податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк

- Високоактивні
- Середньоактивні та низькоактивні

- крім відходів, представлених як джерела іонізуючого випромінювання - 602418,72 гривень за 1 куб. метр;

- представлених як джерела іонізуючого випромінювання - 20080,63 гривень за 1 куб. сантиметр

- крім відходів, представлених як джерела іонізуючого випромінювання - 11245,14 гривень за 1 куб. метр;

- представлених як джерела іонізуючого випромінювання - 4016,11 гривень за 1 куб. сантиметр

Порядок обчислення податку

(стаття 249 Податкового кодексу України)

- ✓ Суми податку обчислюються **за податковий (звітний) квартал** платниками податку.
- ✓ У разі якщо під час провадження господарської діяльності платником податку здійснюються **різні види забруднення** навколишнього природного середовища та/або забруднення різними видами забруднюючих речовин, такий платник зобов'язаний **визначати суму податку окремо за кожним видом** забруднення та/або за кожним видом забруднюючої речовини.
- ✓ Вказаною статтею передбачено **формули** для обчислення суми податку, який справляється :
  - ➢ за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення (Пвс),
  - ➢ за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти (Пс),
  - ➢ за розміщення відходів (Прв),
  - ➢ за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені),
  - ➢ за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.

Порядок подання податкової звітності та сплати податку

(стаття 250 Податкового кодексу України)

Базовий період	Форма звітності	Строк подання	Строк сплати	Порядок сплати
• дорівнює календарному кварталу	• Форма Податкової декларації екологічного податку затверджена наказом Мінфіну від 17.08.2015 р. № 715 (у редакції наказу Мінфіну від №495 від 13.05.2017 р.), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03.09.2015 р. за №1052/27497	• протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу	• протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації; • за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів - сума податку може сплачуватися щомісяця в розмірі однієї третьої частини планового обсягу за квартал із перерахунком за результатами базового податкового (звітного) періоду	• одним платіжним дорученням

Місце сплати

за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти, розміщення протягом звітного кварталу відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах - **за місцем розміщення стаціонарних джерел, спеціально відведених для цього місць чи об'єктів;**	за утворення радіоактивних відходів та тимчасове зберігання радіоактивних відходів понад установлений особливими умовами ліцензії строк - **за місцем перебування платника на податковому обліку у контролюючих органах.**	**Якщо місце подання податкових декларацій не збігається з місцем перебування** на податковому обліку підприємства, установи, організації, громадянина - суб'єкта підприємницької діяльності, яким в установленому порядку видано дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, спеціальне водокористування та розміщення відходів, **до контролюючого органу, в якому таке підприємство, установа, організація або громадянин - суб'єкт підприємницької діяльності перебуває на обліку**, подаються протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) періоду, копії відповідних податкових декларацій.

Зверніть увагу!

Якщо платник податку з початку звітного року не планує здійснення викидів, скидів забруднюючих речовин, розміщення відходів, утворення радіоактивних відходів протягом звітного року, то такий платник податку повинен повідомити про це відповідний контролюючий орган за місцем розташування джерел забруднення та скласти заяву про відсутність у нього у звітному році об'єкта обчислення екологічного податку. В іншому разі платник податку зобов'язаний подавати податкові декларації відповідно до цієї статті Кодексу (п.250.9 ст.250 ПК України).

У разі якщо:

платник податку має кілька стаціонарних джерел забруднення або спеціально відведених для розміщення відходів місць чи об'єктів в межах кількох населених пунктів (сіл, селищ або міст) або за їх межами (коди згідно з Класифікатором об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ) різні), то такий платник податку зобов'язаний подати до відповідного контролюючого органу за місцем розташування стаціонарного джерела забруднення або спеціально відведених для розміщення відходів місць чи об'єктів податкову декларацію щодо кожного стаціонарного джерела забруднення або спеціально відведеного для розміщення відходів місця чи об'єкта окремо;

платник податку має кілька стаціонарних джерел забруднення або спеціально відведених для розміщення відходів місць чи об'єктів в межах одного населеного пункту (села, селища або міста) або за його межами (код згідно з Класифікатором об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ) один і той самий), то такий платник податку може подавати до відповідного контролюючого органу одну податкову декларацію податку за такі джерела забруднення;

платник податку перебуває на податковому обліку в місті з районним поділом, то такий платник може подавати одну податкову декларацію за викиди, скиди усіма своїми джерелами забруднення та/або розміщення відходів, якщо ці джерела та/або спеціально відведені місця для розміщення відходів розташовані на території такого міста (зазначається код згідно з Класифікатором об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ), за місцем перебування платника податку на податковому обліку (міської ради).

Відповідальність за неподання декларації

(пункт 120.1 статті 120 Податкового кодексу України)

- Неподання (крім випадків, якщо податкова декларація не подається відповідно до пункту 49.2 статті 49 цього Кодексу) або несвоєчасне подання платником податків або іншими особами, зобов'язаними нараховувати і сплачувати податки та збори, податкових декларацій (розрахунків), а також іншої звітності, обов'язок подання якої до контролюючих органів передбачено цим Кодексом, -
- тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 170 гривень, за кожне таке неподання або несвоєчасне подання.

- Ті самі дії, вчинені платником податків, до якого протягом року було застосовано штраф за таке порушення, -

- тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 1020 гривень за кожне таке неподання або несвоєчасне подання.

Справа №806/764/15 (постанова Верховного Суду від 5 березня 2019 року)

щодо обов'язку нарахування та утримання екологічного податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення у разі використання палива

- Суд першої інстанції дійшов до переконання, що позивач, реалізувавши пальне своєму контрагенту, виступив податковим агентом, та, відповідно, був зобов'язаний нарахувати та утримати екологічний податок, а також подати податкову декларацію з екологічного податку в порядку пункту 250.2 статті 250 Податкового кодексу України.
- Водночас, аналізуючи положення статті 241, підпункту 242.1.4 пункту 242.1 статті 242 Податкового кодексу України в редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин, суд апеляційної інстанції, з яким погодився Верховний Суд, дійшов до висновку, що системний аналіз вказаних положень розділу VIII Податкового кодексу України свідчить про те, що особа **може бути визнана податковим агентом при здійсненні оптової торгівлі паливом виключно за умови встановлення факту реалізації пального покупцю, який здійснює викиди забруднюючих речовин в атмосферу пересувними джерелами забруднення у разі використання ним придбаного палива**.

Справа №826/16727/14 (постанова Верховного Суду від 8 серпня 2019 року)

щодо наявності обов'язку сплати екологічного податку суб'єктами господарювання, які здійснюють тимчасове розміщення (зберігання) відходів

Відповідно до підпункту 14.1.223 пункту 14.1 статті 14 ПК України розміщення відходів - постійне (остаточне) перебування або захоронення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи об'єктах (місцях розміщення відходів, сховищах, полігонах, комплексах, спорудах, ділянках надр тощо), на використання яких отримано дозволи уповноважених органів.

Отже, суб'єкти господарювання, які здійснюють тимчасове розміщення (зберігання) відходів до їх передачі на утилізацію та захоронення, не є платниками екологічного податку за умови наявності у них договору на видалення та утилізацію відходів із суб'єктами господарювання (комунальними або спеціалізованими підприємствами).

Справа №804/16848/14 (постанова Верховного Суду від 3 вересня 2019 року)

щодо ставки податку за розміщення відходів залежно від класу небезпеки та рівня небезпечності відходів

Верховний Суд погодився із висновками судів попередніх інстанцій про правомірне донарахування позивачу (Полігон твердих побутових відходів) грошового зобов'язання за платежем «екологічний податок», оскільки податкове повідомлення-рішення було прийнято податковим органом з урахуванням результатів перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства в галузі охорони атмосферного повітря, водних і земельних ресурсів щодо поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами Закону України «Про відходи» та Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Отже, враховуючи те, що Полігон ТПВ не забезпечує повного виключення забруднення атмосферного повітря або водних об'єктів в місцях видалення відходів, суди дійшли висновку, що позивачем було порушено вимоги пунктів 246.2, 246.4 статті 246 Податкового кодексу України, якими передбачено ставки податку за розміщення відходів.

Справа №826/6376/16 (постанова Верховного Суду від 30 жовтня 2018 року)

щодо наявності обов'язку сплатити екологічний податок у платника податків, яким укладено договір з контрагентом про надання послуг щодо приймання відпрацьованих ртутних люмінесцентних ламп, відповідно до якого останнім надано екологічні послуги по вилученню відходів

- Платниками екологічного податку за розміщення побутових відходів є лише ті суб'єкти господарювання, що розміщують їх у спеціально відведених для цього місцях чи об'єктах, на використання яких отримано відповідний дозвіл спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища або його органів на місцях.
- У даній справі позивач не здійснював складування, захоронення, зберігання або розміщення відходів (люмінесцентних ламп) в розумінні Закону України «Про відходи», у зв'язку із чим у нього не виникло бази оподаткування екологічним податком та обов'язку із нарахування та сплати даного податкового зобов'язання.

Справа №810/1720/16 (постанова Верховного Суду від 2 квітня 2019 року)

- *щодо наявності обов’язку у платника податків подавати звітність з екологічного податку у разі невикористання у своїй господарській діяльності стаціонарних джерел забруднення атмосферного повітря*
- Задовольняючи позовні вимоги, суд першої інстанції виходив з того, що позивач не є платником екологічного податку, що вказує про відсутність у нього обов'язку щодо подання звітності з цього податку.
- Скасовуючи рішення суду першої інстанції та відмовляючи у задоволенні позову, суд апеляційної інстанції, з яким погодився Верховний Суд, визначив, що позивач після передання в оренду джерела забруднення отримав дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря на той самий об'єкт.
- Платник екологічного податку звільняється від подання звітності з нього у випадку надання до податкового органу заяви про відсутність об'єктів оподаткування та повідомлення про відсутність планів здійснювати викиди протягом звітного року. У випадку неподання такої заяви пунктом 250.9 статті 250 Податкового кодексу України прямо встановлений обов'язок подавати декларації з екологічного податку.
- Тому передача стаціонарного джерела забруднення у користування іншій особі за наявності у позивача дозволу на викиди не виключає останнього з кола суб'єктів, обов'язок з подання декларацій яким встановлений пунктами 250.2, 250.9 статті 250 Кодексу.

Дякую за увагу!